

Tisková zpráva č. 170323

Jaké jsou skutečné postoje veřejnosti k inkluzi?

Souhrnná zpráva z výzkumu připraveného ve spolupráci EDUin, Socialbakers a Median, za podpory Nadace Albatros.

Praha, 23. března 2017 – EDUin, s podporou Nadace Albatros a ve spolupráci s Josefem Šlerkou ze společnosti Socialbakers a Danielem Prokopem ze společnosti Median, připravili výzkum na téma **postojů veřejnosti k tématu inkluze ve vzdělávání. Výsledkem je zejména zjištění vyhraněnosti v názorech na inkluzi a odhalení skrytých důvodů, jež respondenti zastávají. Součástí je doplnění postojů respondentů o detailní sociodemografickou charakteristiku.**

Design výzkumu

Pracovní hypotéza předpokládala, že není známá vyhraněnost v postojích vůči inkluzi. Zároveň předpokládala, že důvody se od deklarovaných postojů liší a že zdaleka ne všichni, kdo deklarují odmítavý postoj k inkluzi, jsou absolutními odpůrci, jejichž postoj je neměnný. Stanovili jsme tyto výzkumné otázky:

- V čem spočívají kořeny odmítavého postoje veřejnosti vůči inkluzi? Jaké jsou důvody v pozadí veřejně deklarovaných postojů a nakolik se důvody a deklarace shodují?
- Jak významná je vyhraněnost odpůrců (příznivců) společného vzdělávání? Existuje skupina, kterou by bylo možné v jejích postojích ovlivnit? Jak je velká? Jak ji lze definovat?
- Jaké kroky v další komunikaci o společném vzdělávání by mohly vést ke změně postojů takové části veřejnosti, aby došlo minimálně k vyvážení, v ideálním případě ke změně většinového postoje veřejnosti vůči společnému vzdělávání?

Abychom na tyto specifické otázky dokázali odpovědět, postupovali jsme následovně:

- Byla provedena analýza sociálních sítí v souvislosti s tématem “inkluze” a identifikovány klíčové námitky a obavy odpůrců.
- V rámci omnibusového průzkumu bylo na reprezentativním vzorku ověřeno, do jaké míry tyto identifikované námitky či obavy rezonují v rámci veřejného mínění. Dalším dotazováním a následnou analýzou byly dekonstruovány klíčové důvody v pozadí deklarovaných postojů.
- Na základě výsledků jsme ohraničili skupinu (skupiny), kterou lze oslovit, jejíž postoje je možné ovlivnit a jež zároveň mohou mít vliv na přístup k inkluzi ve školách.

Zjištění z výzkumu

Z analýzy sociálních médií a následného kvantitativního prověření zjištěných nejfrekventovanějších postojů vyplynuly následující poznatky:

- Ačkoliv se z obecných průzkumů ve smyslu “jak se stavíte k inkluzi” zdá, že drtivá část společnosti je vyhraněná a stojí proti společnému vzdělávání, detailně pojatý výzkum ukazuje, že situace tak jednoznačná není. Ačkoliv převažují vyhranění odpůrci nad vyhraněnými příznivci (v poměru cca 31,5 ku 14,5 %), **skupina lidí, kteří za určitých podmínek inkluzi neodmítají je s převahou největší (více než 53 %).**

- Ukazuje se, že obraz, který poskytují sociální sítě, neodráží reálný stav veřejného mínění, protože na sociálních sítích se vyjadřují zejména vyhranění odpůrci.
- V odlišnostech postojů k inkluzi nehrají příliš velkou roli pohlaví ani věk. Překvapením je vysoká **vyhraněnost proti v segmentu lidí mezi 18 a 29 rokem života**. Analýza poskytuje členění podle krajů, nicméně není reprezentativní.
- **Zásadní roli nehraje dosažené vzdělání.**
- S ohledem na politické preference lze sledovat patrné rozdíly (největší vyhraněnost u příznivců xenofobních stran, Miloše Zemana, konzervativní levice), **nicméně u všech voličů je velmi silná vrstva spadající mezi oslovitelné.**
- Analýza potvrzuje zjištění CVVM, že **nejmenší podporu má začlenění dětí s mentálním handicapem a romských dětí**. Indiferentní označení “sociálně znevýhodněné děti” vzbuzuje nejmenší odpor.
- Z faktorové analýzy vyplývají tři základní latentní obavy: **inkluzi není dobře připravená a zajištěná, obava z újmy žáků ve třídách (i těch začleněných) a obava z celkového poškození českého školství.**
- Nejvíce ve výzkumu veřejného mínění rezonují argumenty, které **se týkají zajištění přechodu na společné vzdělávání přímo ve školách (špatné personální zajištění, chybějící asistenti, neschopnost učitelů zvládnout výuku, nedostatečný plán)**. O poznání menší význam mají argumenty, které jsou založeny na konsekvencích (odliv žáků a učitelů). Nejmenší podporu mají argumenty konspirační (inkluzi prosazují neziskovky, jde o podporu Romů na úkor ostatních), i přesto je ale sdílení konspirací relativně silné.
- Výše uvedený trend v argumentaci platí také pro část respondentů, kteří se jeví jako oslovitelní a pro vyhraněné pro. Jinými slovy, i mezi příznivci inkluze jsou lidé, kteří vidí rizika.
- Největší shoda panuje mezi respondenty na to, že **inkluzi není dobře připravená a zajištěná**. Tuto obavu sdílejí z velké části i příznivci inkluze.
- Latentní obavy se liší dle skupin začleňovaných dětí: u dětí s LMP panuje největší diverzita v postojích vzhledem k ovlivnění výuky ve třídách. U romských dětí a dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí je u odpůrců nejsilnější obava z celkového vlivu na české školství.
- Podmínky, za kterých by většina souhlasila s inkluzí: malý počet dětí ve třídách (do 20), **souhlas rodičů dítěte s handicapem a psychologa**, přítomnost asistenta. Mezi vlivné podmínky patří i **zvýšení platů učitelů** a maximální počet 1 - 2 dětí na školu. V tomto pořadí sestupně hrají roli zejména pro oslovitelné.
- Není překvapivé, že se postoje k inkluzi liší dle preferovaného mediálního zdroje. Je také vcelku předvídatelné, že čtenáři Blesku budou k tématu obecně nejméně tolerantní a ochota přistoupit na argumentaci bude malá. Zajímavý ale je postoj čtenářů Práva, kteří by pravděpodobně změnili postoj na základě pouhé lepší informovanosti o tom, co to společné vzdělávání žáků znamená.
- Ačkoliv vyplývají mezi skupinami pro, proti a oslovitelní statisticky významné rozdíly v tom, jaká média sledují, z hlediska kampaně nehraje tento rozdíl podstatný vliv. Jinými slovy, v podstatě **kterékoliv médium s větším dosahem může být účinným prostředníkem.**
- I v případě inkluze se ukazuje patrný **vliv tzv. postfaktické éry (brexit, Trump)**: lidé, kteří nejméně důvěřují odborníkům, jsou nejvíce vyhranění proti.

Bob Kartous, garant Auditů a vedoucí komunikace EDUin, řekl: „*Situace zdaleka není tak kritická, co se postojů veřejnosti týká, jak by se mohlo zdát z digitálního a mediálního obrazu veřejné diskuse. Fakt, že většina lidí není vyhraněných proti, je s ohledem na populistickou rétoriku o experimentech a zločinech na dětech vlastně pozitivní. Je však nutné – zejména ze*

strany MŠMT – reagovat na to, že ani příznivci inkluze nejsou přesvědčeni o tom, že je přechod na nový systém podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami dobře zajištěn a řízen. “

Kontakty:

Bob Kartous, tiskový mluvčí EDUin

e-mail: bob.kartous@eduin.cz, mobil: 607 727 370

Poznámky pro editory:

- **Infografika shrnující výsledky výzkumu [ZDE](#).**
- **Kompletní prezentace z výzkumu [ZDE](#).**
- **Video vzkaz Josefa Šlerky [ZDE](#).**

EDUin je obecně prospěšná společnost, která se věnuje problematice vzdělávání a jejíž snahou je informovat veřejnost o všem důležitém, co se děje ve školství a vzdělávání. EDUin, o. p. s., byla založena v květnu 2010 a realizuje a připravuje několik informačních a osvětových projektů. Více se dozvíte na www.eduin.cz.